

BEDRIJVEN MET ZOMERSTALVOEDERING ZIJN DUURDER UIT*Jakob Jager en Walter van Everdingen*

Ongeveer 1 op de 8 koeien in Nederland is in 2002 niet of nauwelijks in de wei geweest, zo blijkt uit gegevens uit het Bedrijven-Informatienet van het LEI. Met name grotere bedrijven passen zomerstalvoeding toe. Met de verandering van de mestwetgeving is vaak gesteld dat er nog meer koeien uit de wei zouden verdwijnen, omdat het gezien de normen aantrekkelijker zou zijn om de koeien het hele jaar op stal te houden. In dit artikel wordt in beeld gebracht welke bedrijven nu al zomerstalvoeding toepassen en hoe zij economisch scoren ten opzichte van hun weidende collega.

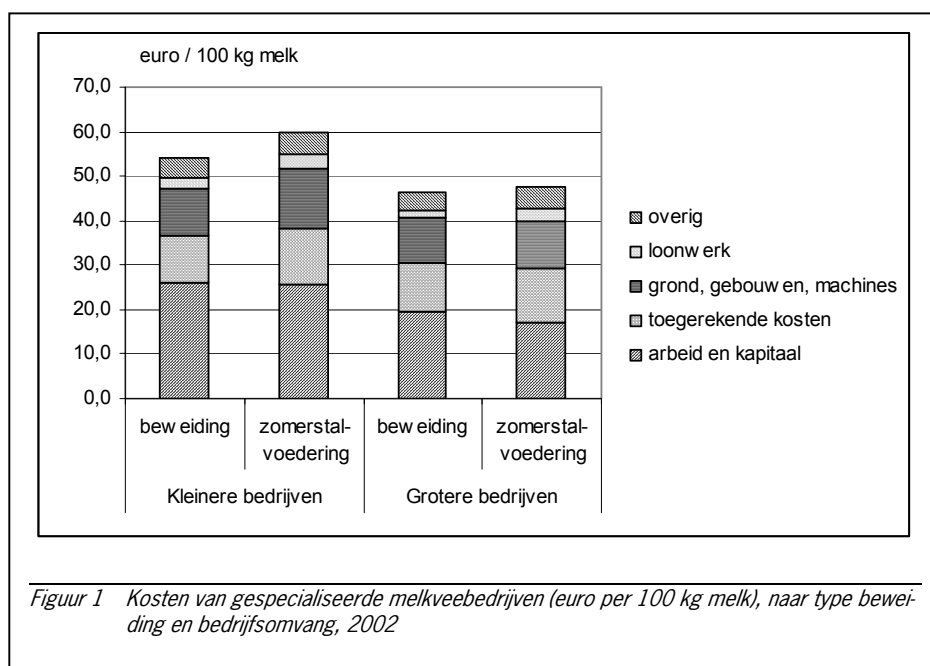
Intensiteit

De reden om zomerstalvoeding toe te passen kan per bedrijf verschillen. Vaak heeft het te maken met een te grote intensiteit van het gebruik van de huiskavel. Dat kan zowel veroorzaakt zijn door een algehele hoge intensiteit van het bedrijf, maar ook door het hebben van een kleine huiskavel. In de analyse is onderscheid gemaakt naar bedrijfsomvang. De twee groepen bedrijven ('grotere' en 'kleinere') met zomerstalvoeding worden vergeleken met groepen van bedrijven die weidegang toepassen. Hierbij geldt dat de gemiddelde melkproductie van de groepen vergelijkbaar is. Bij de grotere bedrijven blijkt zomerstalvoeding vooral toegepast te worden vanwege de geringe oppervlakte in relatie tot de melkproductie. Per hectare wordt meer dan 16.000 kg melk geproduceerd. De bedrijven hebben gemiddeld ruim 100 melkkoeien en een oppervlakte van 56 ha (tabel 1). De grotere bedrijven met weidegang hebben gemiddeld 72 ha ter beschikking en een productie van 12.600 kg per ha. De huiskavel beslaat bij beide groepen bedrijven ongeveer de helft van de totale oppervlakte cultuurgrond, wat overeenkomt met het landelijk gemiddelde. Het aantal koeien per ha huiskavel is bij de zomerstalvoeders beduidend hoger dan gemiddeld. In tegenstelling tot bij de grotere, zijn de kleinere bedrijven met zomerstalvoeding gemiddeld juist extensiever dan de vergelijkingsgroep. Hier wordt zomerstalvoeding vaker toegepast omdat de omvang van de huiskavel in absolute zin te beperkt is. Op zowel de kleinere als de grotere bedrijven met zomerstalvoeding wordt een iets groter deel van de grond ook gebruikt voor de teelt van akkerbouwgewassen.

Tabel 1 Structuur en bedrijfsresultaten van gespecialiseerde melkveebedrijven naar type beweiding en naar omvang, gemiddeld per bedrijf, 2002

	Kleinere bedrijven		Grotere bedrijven		Totaal
	beweiding	zomerstalvoeding	beweiding	zomerstalvoeding	
<i>Bedrijfsstructuur</i>					
Oppervlakte cultuurgrond (ha)	34	43	72	56	37
Aantal melkkoeien	55	57	115	106	57
Melkkoeien per ha	1,6	1,3	1,6	1,9	1,5
Melkproductie (ton per bedrijf)	399	401	910	916	427
Melkproductie (ton per ha)	11,6	9,3	12,6	16,4	11,5
Oppervlakte huiskavel (ha)	19,4	16,4	35,8	27,4	18,7
Aandeel huiskavel (%)	56	38	50	49	50
Melkkoeien per ha huiskavel	2,8	3,5	3,2	3,9	3,1
<i>Bedrijfsresultaten (x 1.000 euro per bedrijf)</i>					
Opbrengsten	165	177	369	385	189
Betaalde kosten en afschrijving	128	156	288	311	152
Gezinsinkomen uit bedrijf	38	21	89	85	40

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Kosten

De totale kosten per 100 kg melk (inclusief ingerekende kosten voor eigen arbeid en kapitaal) zijn op de kleinere bedrijven met zomerstalvoeding beduidend hoger dan op de bedrijven met weidegang. Dit wordt mede veroorzaakt door de extensievere bedrijfsvoering. De nadelen liggen bij vrijwel alle onderscheiden kostenposten, behalve bij de berekende kosten voor eigen arbeid en kapitaal. De loonwerkkosten zijn hoger dan bij de bedrijven die wel weidegang toepassen, onder andere door de grotere omvang van de teelt van akkerbouwgewassen. Een opvallend verschil doet zich nog voor bij de diergezondheidskosten. Bij de zomerstalvoeders bedragen die kosten gemiddeld 90 euro per koe, wat ruim 25% meer is dan bij de referentiegroep. Ook bij de grotere bedrijven met zomerstalvoeding zijn de diergezondheidskosten per koe hoger dan gemiddeld. Het verschil in totale kosten per 100 kg melk is echter minder groot dan bij de kleinere bedrijven, doordat de kosten voor arbeid en kapitaal lager zijn.

Resultaten

De opbrengsten per bedrijf worden voornamelijk behaald door de verkoop van melk. De verschillen in bedrijfsopbrengsten tussen de typen beweiding (tabel 1) worden bepaald door opbrengstenposten die losstaan van de rundveehouderij, namelijk de opbrengsten van akkerbouwgewassen en de 'overige opbrengsten'. Het kostennadeel is in totaal groter dan het opbrengstenvoordeel, waardoor het gezinsinkomen uit bedrijf op bedrijven met zomerstalvoeding niet hoger is dan op de bedrijven met weidegang.

Conclusie

De bedrijven die zomerstalvoeding toepassen hebben een andere bedrijfsopzet dan de bedrijven die hun vee zomers weiden. Ze hebben een relatief kleine huiskavel en telen gemiddeld iets meer akkerbouwgewassen. Ze hebben te maken met relatief hoge kosten, waardoor er in 2002 gemiddeld geen inkomensvoordeel werd behaald. Het is dan ook maar de vraag of een massale overschakeling van weidegang naar zomerstalvoeding in verband met de veranderde mestwetgeving financieel en bedrijfseconomisch wel interessant is. Overigens geldt wel dat een toename van zomerstalvoeding te verwachten is, onder invloed van de groei van bedrijven die vaak samen gaat met een ongunstiger verkaveling (kleinere huiskavel).